

תפ"ח 42012/05/22 - מדינת ישראל נגד יוחנן עטיה

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

תפ"ח 42012-05-22 מדינת ישראל נ' עטיה(עציר)
תיק חיזוני: 199904/2022

בפני	כבוד השופט טרסי
כבוד השופט דרייאן-גמליאל	
כבוד השופט רוזנברג שיינרט	
מראשימה	מדינת ישראל
נגד	
נאשמים	יוחנן עטיה (עציר)

החלטה

מהי תקופת האשפוז המרבית עליה יורה בית המשפט אגב הקביעה כי הנאשם בעבירה רצח, לפי סעיף 300(א) לחוק העונשין, תשל"ז - 1977 (להלן: "חוק העונשין"), אינו מסוגל לעמוד לדין מחמת מחלת נפש, כאמור בסעיף 15(א) לחוק טיפול בחולי נפש, תשנ"א - 1991 (להלן: "החוק")? זו ה שאלה הניצבת לפניי זה.

ההילך עד כה

נגד הנאשם הוגש ביום 19.5.22 כתוב אישום אשר "יחס לו עבירה של רצח בכונה - עבירה על סעיף 300(א) לחוק העונשין. על פי עובדות כתוב האישום, רצח הנאשם ביום 23.4.22 את אמו המנוחה, בדキות סכין. במסגרת הליכי המעצר הופנה הנאשם לקבלת חוות דעת פסיכיאטרית, וביום 14.6.22 התקבלה חוות דעת מפורטת מטעם גורמי מב"ן לפיה סובל הנאשם ממחלה נפש מסווג סכיזופרניה פרנוידית קרונית. עוד נקבע כי המחלה מצויה במצב פועל וכי בעת ביצוע המעשים המוחשיים לו פעל בהשפעת ההפרעה הפסיכוטית, לא ידע להבדיל בין טוב לרע ובין מותר לאסור, ועל כן לא היה אחראי למשעיו. במשור הדיני, נקבע בחוות הדעת כי על רקע מצבו הנפשי אין הנאשם מסוגל להבין את מהות האשמה ולקבל סעד משפטי מסנגורי, ולפיכך אינו כשיר לעמוד לדין וזוקק לאשפוז בתנאי מחילקה סגורה.

לאחר עיון מדויק בחוות הדעת ולאחר שקללו ב"כ הצדדים את שיקוליהם, הציגו הם לפניי ביום 13.7.22 עתירה משותפת להפסקת ההלכים ולמתן צו אשפוז כפוי, על רקע אי כשירות דעתנית, כאמור בסעיף 15(א) לחוק. הסנגור המלמד אישר דבר קיומן של ראיות לכואלה לעבירה רצח, ובאישור הצדדים הצדדים הורינו על הפסקת ההלכים לפי סעיף 170 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב - 1982, ועל מתן צו אשפוז. בין הצדדים מחלוקת אחת ייחידה - מהי תקופת האשפוז המרבית שעל בית המשפט לקבוע בצו האשפוז עניינו של הנאשם, כאמור בסעיף 15(ד)(1) לחוק. בנושא זה טענו הצדדים בקצרה לפניי, והפנו לפסיקה התומכת בעמדותיהם, הכול כמפורט להלן.

עמוד 1

הוראות החוק, וגדיר המחלוקת שלצדין

סעיף 15(ד)(2) לחוק מבヒור, בדומה שאינה משתמעת לשני פנים, כי "**תקופת האשפוז... המרבית תהיה תקופת המאסר המרבית**", ככלומר תקופת המאסר הקבועה בחוק לצד העבירה המוחסת לנאשם בכתב האישום.لاقורה, נקודת המוצא הזו היא גם נקודת הסיום, וההכרעה בשאלת תקופת האשפוז המרבית אמורה להיות פשוטה, טכנית כמעט, זולת באותו מקרים, שהמקרה שלפניינו אינו נמנה עליהם, בהם מתעוררת טענה כי מדובר במקרה חריג בו בוצעה העבירה בנסיבות מיוחדות במיוחד, באופן המצדיק קביעת תקופת אשפוז קצרה יותר, בהתאם לסמכות המקובלות בבית המשפט בסעיף 15(ד)(2א) לחוק.

וכן, בהצעת החוק שהובילה לתיקון מס' 9 לחוק, ולנוסח העדכני של הטעיפים המוסדיים סוגיה זו, הובהר מפורשות כי המלצה לקבוע כי תקופת האשפוז המרבית תהא תקופת המרבית נועדה לקבוע תקופה מרבית ברורה "בלא מתן **שים קול דעת בבית המשפט, באופן שייתר התדיניות יספק ודאות באשר לתקופת האשפוז...**". והנה, על אף ההנחיות הבahirות והרצן בזדאות ובקביעה שאינה דורשת הפעלת שיקול דעת, ניטתה גם עתה מחלוקת עצה בין הצדדים באשר לתקופת האשפוז המרבית שיש לקבוע לצד עבירות הרצח "הבסיסית".יסודה של המחלוקת בשינויים שהביאה עמה הרפורמה בעבירות ה谋ת, כפי שזו באה לידי ביטוי בתיקון 137 לחוק העונשין, ונפרט.

זכור, עד לכינוסה לתקוף של הרפורמה, הורה חוק העונשין כי לצד עבירות הרצח עונש אחד ויחיד - מאסר עולם חובה. הוראה זו הושלמה, בהקשר שלפניינו, שעוניינו תקופת האשפוז המרבית, באמצעות הקבעה שבסעיף 15(ד)(2)(ג) לחוק ולפייה תהא תקופת האשפוז המרבית בעבירה שדינה מאסר עולם חובה - 25 שנים. באשר לעבירות שלצדין עונש מאסר עולם שאינו חובה חלה הוראת סעיף 41 לחוק העונשין ולפייה במקרה זהה לא תעלה תקופת המאסר, ובהתאם לכך גם תקופת האשפוז המרבית, על 20 שנות מאסר. הנה כי כן, עד לכינוסו של תיקון 137 לחוק העונשין לתקוף, לא היה כל קושי לקבוע את תקופת האשפוז המרבית לכל סוג העבירות. כלל הייתה זו תקופת המאסר המרבית הקבועה בחוק לצד העבירה החמורה ביותר בכתב האישום, ובקרים בהם מדובר היה במאסר עולם, הרי אם לא היה זה עונש חובה, תקופת האשפוז המרבית הייתה 20 שנה, ואילו אם מדובר היה בעונש חובה, כבעבירות הרצח - 25 שנה.

והנה, במסגרת תיקון 137 יצר המחוקק מדרג חדש לעבירות ה谋ת, ובראשן לעבירת הרצח. המחוקק הבחן בין עבירה של רצח בנסיבות חמירות, לפי סעיף 301 לחוק העונשין, שלצדיה מאסר עולם חובה, לבין עבירת הרצח "הבסיסית", לפי סעיף 300(א) לחוק העונשין, המורה כי "**הגורם בכוונה או באדישות למוות של אדם, דינו - מאסר עולם**", ככלומר מאסר עולם שאינו חובה. כאמור, מורה סעיף 41 לחוק העונשין כי מאסר עולם שאינו חובה פירושו עונש של עד 20 שנות מאסר, אלא שבמסגרת תיקון 137 התווסף הוראת סעיף 311 לחוק העונשין ולפייה: "**על אף הוראות סעיף 41, בעבירה לפי סימן זה שדינה מאסר עולם ולא נקבע שהוא עונש חובה, רשאי בית המשפט להטיל מאסר עולם לתקופה בלתי קצובה או מאסר לתקופה שלא תעלה על שלושים שנים.**"

התוצאה היא כי כאשר מופסקים ההליכים בגין אי כשירות דיןית לעמוד לדין בעבירה של רצח בנסיבות חמירות, תקופת האשפוז המרבית אינה מעוררת כל קושי, והיא עומדת גם היום על 25 שנים, כפי שמורה בבירור סעיף 15(ד)(2)(ג), המתיחס לשירות לעבירה שדינה מאסר עולם חובה. אלא שבמסגרת תיקון 137 לחוק העונשין, מצא

המחוקק להבחן בין עבירות הרצח בנסיבות מחמירות, שלצדיה עונש מאסר עולם חובה, לבין עבירת הרצח הבסיסית, שלצדיה מאסר עולם שאינו חובה, אך נשמטה הוראת החוק המשלימה הנדרשת בנוגע לתקופת האשפוז המרבית שיש לקבוע לצד עבירת הרצח הבסיסית, ומכאן המחלוקת הדורשת הכרעה.

במהלך הדיון שמענו מב"כ המאשימה כי קיימים הליכי חקיקה, אשר הבשילו בשלב זה לתזכיר חוק, ואשר נועד להשלים את הלקונה שנוצרה ולקבוע כי תקופת האשפוז המרבית לצד עבירת הרצח "בסיסית" תהיה גם כן 25 שנה, בדומה לעבירות הרצח בנסיבות מחמירות. יש לקווות כי הסוגיה אכן מוסדר באופן כזה או אחר על ידי המחוקק, אך עד שכך עשו אין מנוס אלא להכריע על פי המצב המשפטי הקיים, וזאת גם אם מדובר בהכרעה שחשיבותה פרטנית מצומצמת שהרי ברוב המקרים משוחרר הנאשם לפני תום תקופת האשפוז המרבית, בהתאם לשיקול דעתה של הוועדה הפסיכיאטרית.

אם כן, מהי תקופת האשפוז המרבית שיש לקבוע לצד עבירת הרצח הבסיסית - תקופת אשפוז בלתי קצובה, שהרי העונש במקרה מעין זה עשוי להיות, לפי סעיף 311א לחוק העונשין, מאסר עולם בלתי קצוב; אשפוז למשך 30 שנה, כאמור בחולפה השנייה שבסעיף 311א הנ"ל; 25 שנה, בדומה לעבירה שלצדיה עונש מאסר עולם חובה; או אולי 20 שנה בלבד, ברוח סעיף 41 לחוק העונשין? שאלת זו טרם נדונה בבית המשפט העליון וטרם נפסקה בה הלהקה, אך בתוי המשפט המחויזים נדרשנו לה מספר פעמים. נסקור CUT בקצרה את העמדות המרכזיות שהובאו בפסקה ואת נימוקיהן, ולאחר מכן נבחר את עמדתנו שלמו.

פסקת בתי המשפט המחויזים

אם נתעלם מהקרים שהובאו לפנינו על ידי ב"כ הצדדים, בהם התבססה הקביעה בדבר תקופת האשפוז המרבית בעבירות הרצח "בסיסית" על עתירה משותפת ומוסכמת בין הצדדים, הרי שהחלטות מנומקות בסוגיה שלפנינו ניתנו, עד כמה שידיעתנו משותג, בשלוש הזדמנויות. נציג אותן בקצרה, על פי סדרן הכרונולוגי.

ראשונה היא החלטתו של בית משפט זה, בהרכב בראשות כב' סganit הנשייה, השופט ברוד' במסגרת תפ"ח (מרכז) 19-09-51530-מ"י נ' פלוני (9.3.20). באותו מקרהקבע הרכב הנכבד כי תקופת האשפוז המרבית תהא 20 שנות מאסר. בית המשפט קבע כי על פי פרשנות לשונית-מילולית, אמרו לחול סעיף 311א לחוק העונשין שקבע תקופת מרבית של 30 שנים, אך מדובר בתוצאה שהדעת אינה סובלת, שכן כאשר העונש המרבי הוא מאסר עולם חובה תקופת האשפוז קצרה יותר ועומדת על 25 שנים בלבד. על רקע זה נקבע שהפרשנות התכליתית הנכונה היא לקבוע סעיף 311א יחול רק בעת הטלת עונש מאסר, ואילו על תקופת האשפוז המרבית ימשיך לחול סעיף 41 לחוק העונשין, שקבע תקופת מאסר מרבית של 20 שנים. פרשנות זו ניתן ליטוי למדריך הענישה שנקבע בתיקן 137 לחוק העונשין, והיא אף נתמכת בהיקש מסעיף 103(ב)(2) לחוק העונשין שענינו המתה בנסיבות של אחריות מופחתת בשל הפרעה נפשית חמורה. סעיף זה קובע עונש מאסר מרבי למשך 20 שנים, כאשר בגין הפרעה הנפשית הוגבלת במידה ניכרת יכולתו של הנאשם להבין את מעשיו או את הפסול בהם או להימנע מעשיית המעשה, אך לא עד כדי חוסר יכולת של ממש המקיים הגנה של אי שפויות. אם, כך על פי עמדת הרכב, במצב של הפרעת נפש שאינה מגיעה לכך אי שפויות המאסר המרבי הוא 20 שנים, דומה שמדובר במקרה שקבע כי בעניינו תקופת האשפוז אינה צריכה לעלות על 20

עמדה שונה, ולפיה תקופת האשפוז המרבית במקורה מעין זה צריכה לעמוד על 25 שנה, נקבעה על ידי בית המשפט המחוזי בנצרת, בהרכב בראשות כב' סגנית הנשיאה השופטת הלמן במסגרת תפ"ח (ນצרת) 21-09-7990 מ"י נ' פלוני (2.11.21). על פי עמדת הרכוב, הוראת סעיף 31א מהrigga מפורשות את סעיף 41 לחוק העונשין, ועל כן תקופת המאסר המרבית בעבירות הרצח "הבסיסית" היא 30 שנה או מאסר עולם, אך לאחר ותקופת האשפוז שנקבעה לצד עונש של מאסר עולם חובה עונחת על 25 שנה בלבד, ראוי לאמץ את הפרשנות המיטיבה עם הנאשם ולהשווות את תקופת האשפוז בין שתי עבירות הרצח. לטעמו של הרכוב זה, אין להקש מהדרגת העונש שנקבע בתיקון 137 לתקופת האשפוז המרבית, אף אין להקש מסעיף 103ב(ב)(2) לחוק העונשין שכן מצבו הנפשי של הנאשם קיבל ביטוי במסגרת ההחלטה על הפסקת ההליכים נגדו, ואין לייחס לשיקולים אלה משקל נוסף בסוגרתו קביעת תקופת האשפוז. משהוסכם על קיומן של ראיות לכואורה לעבירות הרצח, אין הצדקה להיעזר במינו לעבירה הדרה תחת קורת גג של סעיף אחר. יתר על כן, נקבע, כי מה לי מאסר עולם חובה או שאיןנו חובה, בשני המקרים מדובר באותו תקופת מאסר שמננה יש לגזור את תקופת האשפוז המרבית - 25 שנה, על פי פרשנות המיטיבה עם הנאשם.

ההחלטה השלישית והאחרונה, ניתנה גם היא בבית משפט זה, על ידי הרכוב בראשות כב' הנשיאה השופטת לורר, במסגרת תפ"ח (מרכז) 21-07-57644 מ"י נ' פלוני (7.3.22). במסגרת ההחלטה סקר הרכוב הנכבד את שתי הדעות הנוגדות שהובעו עד כה בפסקה, וצירף את עמדתו לזו של אלו המצדדים בקביעת תקופת אשפוז מרבית של 20 שנים לצד עבירות הרצח "הבסיסית", וזאת בשלושה נימוקים. ראשית, משקיות מסוימות מספר פרשנויות אפשריות להוראות החוק הרלוונטיות, יש לפנות לפרשנות המקלה ביותר עם הנאשם, כמוות סעיף 34א לחוק העונשין. שנית, ראוי כי מדריך העונישה שנקבע בתיקון 137 יבוא לידי ביטוי גם בעת קביעת תקופת האשפוז המרבית. בתוך כך הסביר כי עבירת הרצח "הבסיסית" כוללת היום מן מעשי המתה שבוצעו **בכוונה**, והן ככלא שבוצעו מתוך **אדישות**, בעוד עבירת הרצח הקודמת כללה יסוד נפשי חממיר של **כוונה תחילת**, ונקבעה תקופת אשפוז מרבית תואמת של 25 שנים. שלישיית, בהתאם לסעיף 103ב(ב)(2) לחוק העונשין, אילו היה הנאשם כשיר ואחראי, תוך שביצוע את מעשה ההמתה בנסיבות של הפרעה נפשית חמורה, היה מושרע בעבירה שעונשה המרבי 20 שנות מאסר, ויש על כן לראות בכך את תקופת האשפוז המרבית.

הכרעתנו ונימוקיה

לאחר שנטנו דעתנו לעמדות ולニמוקים שהובאו עד כה בפסקה, סבורים אמו כי במצב המשפט הנוכחי, עד להשלמת הלि�כי החקיקה, תקופת האשפוז המרבית שיש לקבוע במקורה של הפסקת הליכים בגין אי כשירות לעמוד לדין בעבירת הרצח "הבסיסית" היא 25 שנים, וננמק.

אך לפני ימים אחדים הזכיר בית המשפט העליון מושכלות ראשונים בתחום פרשנות הדין הפלילי, ובדבר היחס בין הפרשנות הלשונית זו התכלייתית. הנה כך מצאו הדברים את ביטויים בדבריו כב' המשנה לנשיאה (בדימוס) הנדל במסגרת ע"פ 8729/20 כהן נ' מ"י (21.7.22):

"רב משקל תכילת החוק בעת התהיליך הפרשני. היא זו שушiosa להכריע בעת שנוצרת מחלוקת פרשנית. אך זאת יש להדגיש: מחלוקת פרשנית נוצרת מלכתחילה רק אם הלשון מאפשרת לפרש את החוק במספר דרכיהם. רק אז ניתן להמשיך ולהכריע בין הפרשניות הלשוניות האפשרות באמצעות בוחנת התכילת. הלשון היא השער, שיכול להיות רחב ויכול להיות צר, אך לעולם יש לעبور בו בשלב הראשון".

לטעמנו, לשון החוק אינה מאפשרת כלל לשקל את האפשרות לקבוע תקופת אשפוז מרבית בת 20 שנים כאשר מדובר בעבירות הרצח "הביסית", אפילו ניתן למצוא נימוקים מתוך הפרשנות התכילתית שבכוומם לתרום בפרשנות מעין זו. עמדתנו זו נועצה בלשונו הברורה של סעיף 311א לחוק העונשין, אשר מחריג מפורשות את הוראת סעיף 41 לחוק העונשין ומורה כי בעבירה בה עסקין "רשי בית המשפט להטיל מאסר עולם לתקופה בלתי קצובה או מאסר לתקופה שלא תעלה על שלושים שנים". כזכור, לפי סעיף 15(ד)(2) לחוק, "תקופת האשפוז... המרבית תהיה תקופת המאסר המרבית". לפיכך, תקופת האשפוז המרבית בעבירות הרצח "הביסית" חייבת להיגזר מתוך הביטוי "מאסר עולם לתקופה בלתי קצובה או מאסר לתקופה שלא תעלה על שלושים שנים", ביטוי שאין בו כל אחיזה, ولو ראשונית, לפרשנות לפייה יכולה תקופת האשפוז המרבית לעמוד על 20 שנים בלבד.

יש להודות על האמת, אותו ביטוי גם אינו מתייחס מפורשות לאפשרות של קביעת תקופת אשפוז מרבית בת 25 שנים, אך בהקשר זהה קמה לנו נקודת משען בדמות סעיף 15(ד)(2)(ג) לחוק, הקובע כי תקופת האשפוז המרבית בעבירה שידינה מאסר עולם חובה היא 25 שנים. סעיף זה, על פי לשונו, אינו חיל יישורות על עניינו, שכן עסוקין בעבירה שלצדיה מאסר עולם שאינו חובה, אך אין הוא שולל את יישום ההנחייה הכלולה בו גם במקרה הנוכחי. הסעיף שותק בכל הנוגע לשאלת בה עליינו להכריע, אך נסחו יכול להתיישב עם החלטתו גם במקרה דנן.

כעת, כאשר מצידים אנו בהוראות חוק שלשון מאפשרת מספר פרשניות, האחת, עונש מרבי של מאסר עולם לתקופה בלתי קצובה או לתקופה שלא תעלה על 30 שנה, והשנייה צזו הקבועה תקופת אשפוז של 25 שנה לעבירה שלצדיה מאסר עולם חובה, מבליל להתייחס ישירות למאסר עולם שאינו חובה, נפתחת האפשרות לישום כללי פרשנות תכילתית. ככלים אלה מוביילים לנו שיש לאמץ את ההחלטה הקיימת עמוד תקופת האשפוז המרבי על 25 שנים, וזאת משלשה טעמים, שחלכם כבר הוזכרו על ידי קודמינו.

ראשית, כפי שציינו כל הרכבים שדנו עד כה בסוגיה זו, הדעת אינה סובלת תוכאה לפיה לצד עבירות הרצח בנסיבות חמימות TICKBU תקופת אשפוז מרבית בת 25 שנים ואילו לצד עבירות הרצח "הביסית" TICKBU תקופת אשפוז ארוכה יותר. שנית, תקופת האשפוז המרבית צריכה להיגזר מתקופת המאסר המרבית, שהיא, גם במקרה שלנו, מאסר עולם בלתי קצוב, וכך שציין בית המשפט המחויז בנצרת בהחלטתו, بما שהוא דיננו של מאסר עולם שנגזר כעונש חובה מזה שנגזר מתוך שיקול דעת, כך או כך מאסר עולם בלתי קצוב הוא, ועל כן גם תקופת האשפוז המרבית צריכה שתהא זהה. שלישיית, נזכיר גם אנחנו את הוראות הדין לפיה כאמור קיימות מספר פרשניות אפשרויות סבירות, יש לפנות לפרשנות המקלה ביותר עם הנאים, כאמור בסעיף 34 לחוק העונשין.

בשול' הדברים נציג כי איןנו שותפים לעמדה לפיה ראוי להקים על השאלה שלפנינו מההוראת סעיף 103(ב)(2) לחוק

העונשין, שעוניינה אחריות מופחתת על רקע הפרעה נפשית חמורה. בהיבט הדיםני, ובשים לב לכך שעוניינו בהפסקת היליכים בשל אי כשירות לעמוד לדין, ולא בזיכוי בהתאם למतווה אשקר, אזי לנוכח ההסתכמה בדבר קיומן של ראיות לכואורה לעבירות הרצת, אין מקום להידרש לעבירות חלופיות.

לא זו אף זאת, גם בהיבט המהותי, אין לטעמנו הצדקה להקש מאותו סעיף, שכן סיג אי השפויות והוראות האחריות המופחתת אינם יכולים לחול במקביל. סעיף 303(ב)(2) לחוק העונשין עוסק במצבים בהם: "**בשל הפרעה נפשית חמורה... הוגבלה יכולתו של הנאשם במידה ניכרת, אך לא עד כדי חוסר יכולת של ממש כאמור בסעיף 34...**", משמע מצבים שבהם חל סיג אי השפויות הוחרגו מפורשות מתחוללת הסעיף. סעיף האחריות המופחתת יחול אפילו רק במצבים בהם "ימצא הנאשם אחראי למשויו, וממילא לא תשמש תקופת המאסר בת 20 השנים שנקבעה לצדיו בסיס לקביעת תקופת אשפוז מרבית, אלא אך לקביעת משך המאסר.

נפנה, בהקשר זה, לפסק הדין בע"פ 2531/19 פלונית נ' מ"י (26.5.21), שם נקבע בדעת רוב כי הגנת אי השפויות אינה יכולה לדור בכפיפה אחת עם העבירה של המתת תינוק, לפי סעיף 303 לחוק העונשין, שכן אחד מיסודות הסעיף הנ"ל הנהו מצב של "ערעור שיקול הדעת", שאינו מגע לכדי אי שפויות. הייתה שהדברים מוזכרים מעלה מהצורך, נסתפק בכך שנפנה לדברי כב' השופט גروسקובף, בהם הבahir את הרצינול העומד ביסוד הדברים, באופן המדגיש גם את עמדתנו שלנו: "**כשם שנאשם איננו יכול לטעון לתחולתם במצטבר (להבדיל מתחוללה לחלוfine) של סיג אי השפויות והסדרי העונישה/האחריות המופחתת, כך גם אין לאפשר לנאשמת לטעון לתחולתם במצטבר (להבדיל מתחוללה לחלוfine) של סיג אי השפויות ושל סעיף 303 לחוק העונשין.**".

מכל מקום, כמוポート לעיל, פרשנות הוראות החוק הקים מובילת לדעתנו אל המסקנה לפיה יש להחיל גם על המקרה שלפניו את הוראת סעיף 15(ד1)(ג) לחוק. לפיכך, ובמה שלהחלטה העקרונית בדבר מתן צו אשפוז מיום 13.7.22, אנו מורים כי תקופת האשפוז המרבית מכוח הצעה 25 שנים מיום הוצאתו.

העתק יועבר לב"כ הצדדים ולפסיכיאטר המחויז. צו האשפוז הכספי יתוקן בהתאם.

ניתנה היום, ג' אב תשפ"ב, 31 יולי 2022, בהעדר הצדדים.